

неграмотни или в най-добрия случай слабо грамотни.

САЩ обаче имат уникален опит в по-съвременната история на човечеството по отношение законовото преодоляване на расовата сегрегация в образованието. Началото се поставя чрез решение на Върховния съд на САЩ през 1954 г., забраняващ разделеното обучение между бели и черни деца. Основният аргумент за премахване на расовата сегрегация в образованието е, че разделеното обучение на бели и черни деца единствено върху основата на критерия „расова принадлежност“ „създава у тях чувство за малоценност“, което „може да окаже непоправимо влияние върху сърцата и умовете им“ (Арънсън 1996:217). Известно е, че за да се стигне до това решение на Върховния съд на САЩ, е трябвало да се преодолее пълното неодобрение на белите американци, изразено чрез улични протести и сблъсъци. Важно влияние върху решението на Върховния съд оказал многократно описаният в литературата експеримент на Кенет и Кларк. Този експеримент недвусмислено показва, че чернокожите деца – някои от тях само по на три години – „вече са били убедени, че не е добре да си чернокож; те не искали да играят с черни кукли, тъй като намирали белите кукли по-хубави, изобщо ги оценявали по-високо“. Резултатите от този експеримент убедително доказват, че „отделните, но равностойни“ образователни системи всъщност „никога не са равностойни, тъй като внушават на детето от малцинството, че е отделено, защото нещо в него не е наред“ (Арънсън 1996:195).

Уникалният опит на САЩ обаче в никакъв случай не бива да се абсолютизира като най-правилен модел за нашите условия и механично да се пренася у нас поради следните причини:

- » отнася се до многомилionenното афроамериканско малцинство в САЩ, което от 50-те години на миналия век поема курс на политическа борба за извоюване на равни расови права с белите американци, включително и равен достъп до училищата за бели деца;
- » расовото противопоставяне в САЩ през онези години не е пропорционално на съществуващите расови и етнически предразсъдъци в съвременна България.

В съвременните Съединени американски щати има две групи ученици, които имат по-голяма нужда от специални грижи и подпомагане в американското обединено училище: учениците с физиологически и психически нарушения и учениците с етнически и социални проблеми. „За всички тях се организират специални курсове по английски език, по родния език на родителите им, въвежда се обучение на два езика (английски и езика на родителите им). За целта се подготвят и съответните учители. Преприемат се също и различни инициативи за преодоляване на расови и религиозни предразсъдъци. Тук заслужава да се отбележи една сравнително нова инициатива на местните общински власти по образованието, откриването на т.нар. Magnet-Schools“ (Бижков 2001:112).

Като обобщение на казаното дотук за опита в чужбина можем да твърдим, че в нито една страна от Европа, нито в САЩ, нито където и да било на друго място на Земята са създадени, апробирани и въведени в практиката напълно успешни и работещи модели за преодоляване на образователната изостаналост на местното ромско население и интеграцията му чрез образование в обществото, с което съжителства.

... разделеното обучение на бели и черни деца единствено върху основата на критерия „расова принадлежност“ „създава у тях чувство за малоценност“...